

El dia en què el Barça va simbolitzar el franquisme

El setembre de 1975, mentre la dictadura perpetrava els seus darrers assassinats legals, el Barça s'enfrontava al PAOK en una eliminatòria que va servir a l'antifeixisme grec per denunciar Franco

Johan Cruyff i el capità del PAOK, Stavros Sarafis, intercanvien banderins a l'inici del partit d'anada de la primera ronda de la Copa de la UEFA de 1975-76 disputat a Tessalònica | @PAOK_FC

Al llarg de les darreres dècades, Grècia i l'Estat espanyol han traçat sovint camins paral·lels a l'hora d'escriure les seves respectives històries. Tots dos estats, símbols del sud d'Europa, van ser víctimes de les polítiques austericides impulsades per la Troika durant la primera gran crisi econòmica del segle XXI, tal com anys abans havien compartit l'auge i la caiguda d'un govern socialdemòcrata o una sinistra dictadura militar d'inspiració feixista.

El setembre de 1975, quan la fortuna va voler que el Barça s'emparellés al PAOK de Tessalònica en la primera ronda de la Copa de la UEFA, ambdós estats vivien, però, situacions diametralment oposades. Mentre Grècia s'havia desempallegat, el juliol de 1974, de la dictadura dels coronels encapçalada per Georgios Papadópulos i acabava de jutjar els seus màxims responsables sentenciant-los a la pena capital, tot i que commutant posteriorment aquest càstig per una cadena perpetua; el feixisme continuava aferrat al poder espanyol i enduria les seves posicions amb la condemna a mort d'onze militants antifranquistes, membres del FRAP i d'ETA, en el marc dels consells de guerra celebrats entre agost i setembre de 1975.

Els jugadors del PAOK i del Barça salten al terreny de joc de l'estadi Tumba el 16 de setembre de 1975 Foto: @PAOK_FC

El 16 de setembre, enmig d'aquells judicis contra diversos combatents antifranquistes acusats d'activitats "terroristes", el Barça va viatjar fins a Tessalònica per enfrontar-se al PAOK en el partit d'anada dels trenta-dosens de final de la Copa de la UEFA. En aquelles dates, la ciutat grega acollia la popular Fira Internacional de Tessalònica i els seus carrers bullien fruit del clima de politització i de llibertat que s'hi respirava.

Els moviments que havien combatut la dictadura grega i que feien el mateix amb el feixisme espanyol van veure en la visita del Barça una excel·lent oportunitat per denunciar, en l'àmbit internacional, la salvatge repressió que el franquisme practicava contra els moviments opositors. Així, doncs, el Barça de Cruyff es va convertir, involuntàriament, en un representant del franquisme davant de qui calia protestar per les sentències a mort que la dictadura espanyola estava decretant aquells mateixos dies.

Carles Rexach disputa una pilota durant el partit contra el PAOK de la UEFA de 1975-76 Foto: gazzetta.gr

Aquesta circumstància va donar un valor afegit a un partit que pels afeccionats del PAOK ja era tot un esdeveniment en oposar-los a un dels millors equips d'Europa. Això va fer que les graderies de l'estadi Tumba estiguessin plenes de gom a gom aquell dimarts 16 de setembre. El club grec va vendre ni més ni menys que 45.200 entrades, que van suposar una recaptació rècord a la Grècia de l'època, però es calcula que més de 50.000 espectadors es van aplegar a l'estadi per veure jugar al seu equip contra el Barça de Cruyff, Neeskens, Reixach i Sotil.

El partit es va jugar sota una gran pressió ambiental. Més enllà dels càntics de suport al PAOK, les graderies es van omplir de pancartes i consignes d'oposició a la dictadura franquista i contra les condemnes a mort que aquesta promulgava. La més destacada ocupava 20 metres de graderia i proclamava, en anglès i en grec, "No a l'execució dels lluitadors espanyols", al temps que anava signada per l'organització Rigas Fereos, un grup batejat amb el nom d'un dels herois grecs que havia incitat a la revolta contra l'ocupació otomana, que havia jugat un paper molt actiu durant el combat clandestí contra la dictadura dels coronels.

L'olla a pressió en la qual es va convertir l'estadi Tumba va tenir els seus efectes i el PAOK va derrotar al Barça gràcies a un solitari gol de Giorgos Koudas, l'estrella local que era popularment coneguda amb el sobrenom d'Alexandre el Gran i que va arribar a desmaiar-se després de marcar fruit del deliri que es va viure a l'estadi. El triomf dels de Tessalònica va desfermar l'eufòria a la ciutat i el diari esportiu local va titular la seva portada "El gol de Koudas al 72' eclipsa a Cruyff", recordant com l'estrella grega s'havia imposat al crack holandès.

L'estadi Tumba embogeix després del gol de Koudas que va donar la victòria al PAOK Foto: @PAOK_FC

Més enllà de la tensió pròpia del partit, Koudas i Cruyff van tenir oportunitat de conversar en acabar el matx, quan l'holandès va felicitar el grec pel seu gol mentre recordaven plegats la trobada que ja havien mantingut durant un partit entre el PAOK i l'Ajax celebrat el 1973 i en què els dos jugadors havien demostrat notables coincidències com ara la seva cabellera, el seu rol al terreny de joc, la seva edat, la seva passió pel whisky i les cigarretes i, lògicament, les seves posicions polítiques antifeixistes i partidàries de la llibertat. En aquella ocasió, Koudas havia explicat a Cruyff la consigna "Pa, educació i llibertat" que pregonaven els opositors al règim de Papadópulos i tots dos havien coincidit en la seva oposició a les dictadures feixistes com la dels coronels a Grècia o la de Franco a l'Estat espanyol.

Les dues setmanes compreses entre el partit de Tessalònica, en què el Barça s'havia erigit en representant del franquisme a ulls de l'antifeixisme grec, i la tornada que havia de celebrar-se al Camp Nou, els esdeveniments polítics es van precipitar a l'Estat espanyol. El 18 de setembre, un nou consell de guerra va condemnar a mort a cinc militants del FRAP mentre que l'endemà, el govern militar de Barcelona era l'escenari del procés que va sentenciar el membre d'ETA Juan Paredes, més conegut com a Txiki, a la pena capital.

Aquests nous veredictes, que ampliaven fins a onze les condemnes a mort que els tribunals franquistes havien dictat des del mes d'agost, van provocar la indignació internacional i la multiplicació dels actes de protesta que es van celebrar, arreu del món, contra el règim feixista.

Adhesiu del FRAP editat en record als cinc darrers executats per la dictadura, el 27 de setembre de 1975
Foto: @JCEml_Murcia

La pressió global no va estovar el poder franquista que, en el consell de ministres del 26 de setembre de 1975, va decidir indultar a sis condemnats alhora que ratificava, a través del seu "enterado", les cinc penes capitals restants. L'endemà d'aquella reunió, els militants d'ETA Juan Paredes, Txiki, i Ángel Otaegui van ser executats a Barcelona i a Burgos, respectivament, mentre que tres membres del Front Revolucionari Antifeixista i Patriòtic, José Luis Sánchez, Ramón García i José Humberto Baena, eren afusellats a la localitat madrilenya de Hoyo de Manzanares.

La materialització de les cinc darreres execucions del franquisme va indignar a la comunitat internacional i va provocar una onada global de protestes que, lògicament, també va arribar a Tessalònica. La ciutat grega va ser escenari de diverses protestes contra la dictadura espanyola i de la creació d'un comitè antifeixista que va exigir a la directiva del PAOK que l'equip es negués a viatjar fins a Barcelona com a signe de protesta contra les execucions i com a "contribució mínima a la lluita del poble espanyol oprimit".

La pressió contra els directius del PAOK, un club nascut a partir de l'exili a Tessalònica dels ciutadans grecs expulsats d'Istanbul després de la derrota hel·lènica a la guerra de l'Àsia Menor i, per tant, amb una afeció de gran sensibilitat social, va aplegar a polítics, professors i artistes que, amb l'alcalde de Tessalònica al capdavant, van insistir en què el club es negués a viatjar a l'Estat espanyol.

Tot i que el PAOK es va plantejar aquesta possibilitat, finalment va acabar descartant-la davant l'amenaça de la UEFA de sancionar al club grec amb dos anys d'exclusió de les competicions continentals i d'haver d'indemnitzar econòmicament al Barça pel perjudici causat per l'anul·lació del partit.

Johan Cruyff i Giorgos Koudas durant un amistós entre el PAOK i l'Ajax disputat el 1973 Foto: @aleko_nikiforos

Finalment, l'1 d'octubre de 1975, l'equip de Tossalònica va saltar a la gespa del Camp Nou on va patir una humiliant derrota per 6-1 que va suposar la seva eliminació. En acabar el partit, Cruyff, autor d'un dels gols, es va acostar novament a Koudas i va agrair-li que el PAOK s'hagués plantejat la idea de no venir a Barcelona a jugar com a acte de denúncia dels crims perpetrats per la dictadura franquista.

Poc abans de la disputa del partit al Camp Nou, el dictador Francisco Franco havia realitzat la que seria la seva darrera aparició pública, acompanyat dels futurs monarques Joan Carles i Sofia, en una plaça d'Oriente de Madrid farcida de gent que volia demostrar la seva adhesió al règim davant de les creixents crítiques internacionals que denunciaven les darreres execucions del feixisme.

Franco, acompanyat de Joan Carles i Sofia, és aclamat a la plaça d'Oriente en la seva darrera aparició pública, l'1 d'octubre de 1975 Foto: Arxiu

Aquell Primer d'Octubre va ser un dia històric que es va completar amb l'atemptat d'un grup resistent d'ideologia marxista-leninista contra quatre integrants del cos de la policia armada a Madrid. Una acció que pretenia venjar les cinc execucions de militats del FRAP i d'ETA que serviria per batejar la nova organització amb el nom de Grups de Resistència Antifeixista Primer d'Octubre (GRAPO).

Tot plegat, en un temps convuls en què la Grècia antifeixista va considerar que l'eliminàtoria que el PAOK disputava contra el Barça era una excel·lent plataforma internacional per denunciar les atrocitats de la dictadura franquista.